ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення обласної ради
від 23 грудня 2023 року № 730-VIII
(XX сесія VIII скликання)

Зі змінами, внесеними:
розпорядженням начальника ХОВА від 14.11.2024 р. № 815 В
розпорядженням начальника ХОВА від 19.12.2024 р. № 905 В
розпорядженням начальника ХОВА від 10.02.2025 р. № 82 В
рішенням обласної ради від 24 квітня 2025 р. № 1161-VIII
розпорядженням начальника ХОВА від 03.06.2025 р. № 489 В
розпорядженням начальника ХОВА від 30.06.2025 р. № 577 В
розпорядженням начальника ХОВА від 09.10.2025 р. № 934 В
розпорядженням начальника ХОВА від 06.11.2025 р. № 1042 В
розпорядженням начальника ХОВА від 17.12.2025 р. № 1173 В
розпорядженням начальника ХОВА від 24.12.2025 р. № 1222 В
розпорядженням начальника ХОВА від 01.04.2026 р. № 233 В
розпорядженням начальника ХОВА від 05.06.2026 р. № 454 В
розпорядженням начальника ХОВА від 15.07.2026 р. № 604 В
розпорядженням начальника ХОВА від 07.09.2026 р. № 845 В

Програма розвитку культури, туризму та охорони нерухомої культурної спадщини Харківської області на 2024 – 2028 роки

м. Харків
2023 рік

З М І С Т:

1.	Визначення проблеми, на вирішення якої спрямована Програма	3
2.	Мета Програми	5
3.	Основні завдання Програми	5
4.	Шляхи і засоби вирішення проблеми, обсяги та джерела фінансування, строки та етапи виконання Програми	6
5.	Ключові показники результативності Програми	10
6.	Очікувані результати від реалізації Програми	10
7.	Координація роботи і контроль за реалізацією Програми	11
8.	Завдання та заходи Програми	12

1. Визначення проблеми, на вирішення якої спрямована Програма

При розробленні Програми розвитку культури і туризму та охорони нерухомої культурної спадщини Харківської області на 2024 – 2028 роки (далі – Програма) враховувалось фундаментальне значення культури в суспільному житті та пріоритетність туризму як одного з основних чинників економічного зростання регіону.

У Програмі визначено основні заходи щодо розвитку напрямів «Культура», «Туризм», «Охорона культурної спадщини» у 2024 – 2028 роках відповідно до завдань, зазначених в указах Президента України, постановах Верховної Ради України, нормативних актах Кабінету Міністрів України, Міністерства культури та інформаційної політики України, рішеннях Харківської обласної ради, розпорядженнях та дорученнях голови (начальника) Харківської обласної державної (військової) адміністрації.

Відповідно до чинного законодавства України у сфері культури необхідно:

забезпечити реалізацію і захист конституційних прав громадян України у сфері культури: створення правових гарантій для вільного провадження культурної діяльності, свободи творчості, доступу до культурних цінностей, культурної спадщини та інформації про них;

забезпечити збереження і примноження національного культурного надбання;

врегулювати питання дотримання прав суб'єктів діяльності у сфері культури щодо інтелектуальної власності, забезпечення реалізації та захисту авторського права і суміжних прав;

забезпечити реалізацію державної політики у сфері культури: визначення форм, підстав, умов та порядку надання державної підтримки закладів галузі «Культура»; дотримання гарантій невтручання держави у творчі процеси; визначення механізму впливу громадськості на формування і реалізацію державної політики у сфері культури.

Мережа закладів, що створює умови для творчого розвитку особистості, підвищення культурного рівня, естетичного виховання громадян, доступності мистецької освіти та задоволення культурних потреб населення Харківської області, складається з 1484-х закладів культури, а саме з:

753 бібліотек;

588 закладів клубного типу;

4 закладів фахової передвищої мистецької освіти;

2 кінотеатрів;

3 парків культури та відпочинку;

1 галереї;

78 мистецьких шкіл;

32 музеїв;

5 організаційно-методичних центрів;

5 театрів;

2 концертних установ;

комунального підприємства «ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА ФІЛАРМОНІЯ»;

комунального підприємства «ХАРКІВСЬКА КІНОКОМІСІЯ» Харківської обласної ради.

Кіномережа Харківської області складається з 46 стаціонарних кіноустановок, 6 мобільних відеокомплексів та 20 кінотеатрів.

На території м. Харкова та Харківської області розташовано 10193 пам'ятки культурної спадщини, з них: історії – 2447, археології – 6896, монументального мистецтва – 77, архітектури – 762.

Реалізація реформи децентралізації влади в Україні, внаслідок чого було створено наявну кількість територіальних громад, вплинула на кількісний склад мережі закладів культури області (фактичне зменшення), що зумовило необхідність вирішення закладами культури масштабних завдань, пошуку нових підходів до менеджменту та нових механізмів реалізації культурної політики, спричинило зміни щодо наповненості та оновлення змісту роботи, створило потребу в залученні до роботи креативних менеджерів та активної громадськості.

Але зазначена діяльність була припинена у лютому 2022 року через збройну агресію російської федерації проти України. Повномасштабне вторгнення російської федерації на територію України 24 лютого 2022 року, наслідки якого складно спрогнозувати через непередбачуваність воєнних дій та географію терористичних актів агресора, часткову окупацію Харківської області та проведення бойових дій на її території, негативно вплинуло на розвиток культурних процесів.

Виконання статутної діяльності більшості закладів культури області та дію трудових договорів багатьох працівників було призупинено, або їм надано довготривалі відпустки без збереження заробітної плати. Крім того, в ході бойових дій на території Харківської області значну кількість закладів культури було суттєво пошкоджено або зруйновано, на деокупованих територіях частково або повністю знищено матеріальну базу закладів.

У Харківській області внаслідок бойових дій зруйновано або пошкоджено 197 будівель закладів культури, з них:

повне руйнування – 31 будівля;

частково зруйновані або пошкоджені – 166 будівель.

Зі 197 зруйнованих або пошкоджених об'єктів закладів культури:

центри народної творчості та клуби – 99 (18 зруйновано);

заклади фахової передвищої освіти – 2;

бібліотеки – 67 (10 зруйновано);

мистецькі школи – 15 (1 зруйновано);

музеї – 8 (2 зруйновано);

театрально-концертні установи – 5.

На території Харківської області та м. Харкова зазнали пошкоджень або зруйновано 209 пам'яток культурної спадщини.

Враховуючи зазначене, маємо констатувати, що заклади культури та туризму, а також у сфері охорони нерухомої культурної спадщини потребують суттєвої підтримки та відновлення.

2. Мета Програми

Метою Програми є визначення основних шляхів і способів створення умов для збереження мережі закладів культури області, підвищення якості та доступності культурних послуг, розвитку людського капіталу Слобожанщини через стимулювання створення та споживання культурних послуг, реалізація державної політики в галузях «Культура» і «Туризм» на регіональному рівні, створення умов для розвитку сфери охорони культурної спадщини, забезпечення належного рівня збереження та використання об'єктів культурної спадщини, розвитку внутрішнього та в'їзного туризму, задоволення культурних і духовних потреб людини.

3. Основні завдання Програми

Основними завданнями, необхідними для розв'язання зазначених проблем, є:

підвищення престижу професій в галузях «Культура» і «Мистецтво» шляхом стимулювання творчої діяльності;

популяризація кращих зразків вітчизняного та світового класичного та сучасного мистецтва;

впровадження умов для професійної творчої діяльності у сфері театрального, музичного, хореографічного та інших видів мистецтв, спрямованої на розвиток культури;

організація дозвілля населення;

поповнення бібліотечних фондів;

організація бібліотечного ХАБу;

реалізація Національної стратегії зі створення безбар'єрного простору в Україні;

пошук обдарованої молоді та стимулювання її творчого і професійного розвитку;

підвищення професійної компетенції працівників закладів культури;

покращення матеріально-технічної бази закладів культури;

охорона нематеріальної культурної спадщини;

створення нових експозицій та виставок у музеях;

впровадження цифрових технологій у музейній сфері;

збереження фондової та облікової документації на музейні предмети та об'єкти культурної спадщини;

популяризація образотворчого мистецтва;

моніторинг об'єктів культурної спадщини;

розроблення науково-проєктної та іншої документації у сфері охорони культурної спадщини;

занесення об'єктів культурної спадщини Харківської області до Списку об'єктів Світової спадщини ЮНЕСКО;

видання наукових видань щодо пам'яткоохоронної справи;

покращення туристичної інфраструктури;

популяризація туристичного потенціалу Харківської області;
безпека туризму;
заходи в сфері туризму;
розроблення туристичних маршрутів та проведення екскурсій;
розвиток сільського зеленого туризму.

4. Шляхи і засоби вирішення проблеми, обсяги та джерела фінансування, строки та етапи виконання Програми

Виконання завдань, необхідних для розв'язання вищезазначених проблем, передбачається шляхом вжиття заходів у сфері культури, охорони нерухомої культурної спадщини та туризму, а саме:

призначення та виплата іменних стипендій Харківської обласної державної адміністрації та Харківської обласної ради в галузі культури і мистецтва;

призначення та виплата щорічних Гранд-премій Харківської обласної державної адміністрації та Харківської обласної ради в галузі культури і мистецтва;

призначення та виплата щорічних премій імені О.С. Масельського в галузях культури і мистецтва, фізичної культури і спорту, молодіжної політики;

проведення культурно-мистецьких заходів;

фінансова підтримка театрів, філармонії, художніх і музичних колективів, ансамблів;

відновлення об'єктів, пошкоджених унаслідок військової агресії рф;

модернізація систем сценічного комплексу ОБЛАСНОГО КОМУНАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ «ХАРКІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т.Г. ШЕВЧЕНКА»;

модернізація технічного обладнання, постановочного освітлення та звукового обладнання сценічного комплексу КОМУНАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ «ХАРКІВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ ТЕАТР ЛЯЛЬОК ІМ. В.А. АФАНАСЬЄВА» ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ;

модернізація звукового обладнання ОБЛАСНОГО КОМУНАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ХАРКІВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ ТЕАТР МУЗИЧНОЇ КОМЕДІЇ;

придбання транспортних засобів для здійснення гастрольної діяльності;

організація і проведення навчально-методичних заходів для працівників клубних закладів області (конференцій, семінарів, лекцій, майстер-класів, зокрема виїзних семінарів-практикумів);

проведення щорічного форуму «Перспективи розвитку культурно-креативних індустрій та проєктного менеджменту в громадах» (виготовлення збірки методичних матеріалів форуму);

проведення обласного етапу Всеукраїнського огляду-конкурсу клубних закладів у сільській місцевості;

проведення обласного огляду-конкурсу аматорів народного мистецтва Харківської області «Слобожанські передзвони»;

організація та проведення обласних конкурсів з різних видів мистецтв;

присвоєння (підтвердження) звання «Народний (зразковий) аматорський колектив (студія)»;

поповнення фонду обласних бібліотек друкованими та електронними виданнями;

придбання обладнання для створення Електронної бібліотеки;

придбання та обслуговування програмного забезпечення автоматизованої інформаційно-бібліотечної системи, створення корпоративного краєзнавчого каталогу «Харківщина»;

технічне забезпечення реалізації проєкту «Бібліотечний ХАБ»;

організація і проведення навчально-методичних заходів для працівників бібліотечних закладів (цикли семінарів-практикумів, вебінари, тренінги, консультації, онлайн-зустрічі);

встановлення вказівників для осіб з інвалідністю;

облаштування підіймального пристрою для осіб з інвалідністю;

відзначення учнів мистецьких шкіл області шляхом надання щорічної стипендії «Надія Слобожанщини»;

організація та проведення конкурсів серед учнів та студентів закладів мистецької освіти;

забезпечення системного підвищення кваліфікації працівників закладів культури та спеціалізованої мистецької освіти;

придбання музичних інструментів;

створення мультимедійного кабінету та кабінету іноземних мов із якісним технічним обладнанням;

придбання телевізора, комп'ютерної техніки та програмного забезпечення відповідно до ліцензійних вимог;

забезпечення експедиційної діяльності щодо дослідження та інвентаризації елементів нематеріальної культурної спадщини Харківської області, моніторингу стану життєздатності елементів нематеріальної культурної спадщини, внесених до Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України та Орієнтовного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини Харківської області;

проведення науково-практичної конференції, із залученням іноземних фахівців, «Традиційна культура в умовах глобалізації»;

проведення обласних фестивалів-конкурсів традиційної народної культури;

публікація видань за результатами досліджень у сфері нематеріальної культурної спадщини Харківської області;

відкриття у КОМУНАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ «ОБЛАСНИЙ ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВА» постійно діючого виставкового простору для популяризації елементів нематеріальної культурної спадщини Харківської області;

проєктування та створення нової експозиції відділу вітчизняного мистецтва XVI – поч. XX ст.;

створення експозицій «Відкриті фонди» (відділ народного мистецтва Слобожанщини та відділ декоративно-ужиткового мистецтва);

придбання необхідної для музеїв комп’ютерної, мультимедійної та іншої техніки;

виготовлення проєктно-кошторисної документації з реекспозиції ОБЛАСНОГО КОМУНАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ «НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІТЕРАТУРНО-МЕМОРІАЛЬНИЙ МУЗЕЙ Г.С. СКОВОРОДИ»;

реалізація проєкту «Пересувна виставка "Сковорода мандрує Слобожанщиною"»;

реалізація скульптурного проєкту «Сад Сковороди»;

розроблення проєкту експозиції «Країна героїв. Місто-герой – Харків»;

створення експозиції «Країна героїв. Місто-герой – Харків» у КОМУНАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ «ХАРКІВСЬКИЙ ІСТОРИЧНИЙ МУЗЕЙ ІМЕНІ М.Ф. СУМЦОВА» ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ;

забезпечення організації та проведення стаціонарних та тематичних пересувних експозицій;

придбання та встановлення приладів клімат-контролю та іншої спеціальної техніки для залів та фондосховищ музеїв;

встановлення систем охоронної сигналізації та відеонагляду в будинку музею;

встановлення систем охоронної сигналізації та відеонагляду в будинку виставкової зали;

придбання музеями експозиційного та фондового обладнання;

створення нових сайтів для музеїв;

оцифрування колекцій музеїв;

створення віртуальних 3D-турів експозицій музеїв;

забезпечення безбар’єрного доступу для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення до музеїв;

формування страхового фонду документації закладів культури;

щорічне відзначення митців премією імені І.Ю. Рєпіна за створення найбільш талановитих реалістичних творів у галузі образотворчого мистецтва;

створення електронної бази втрачених/зруйнованих/вилучених/ пошкоджених/знищених (у тому числі внаслідок воєнних дій) пам’яток;

інвентаризація (дослідження) об’єктів культурної спадщини та виготовлення облікової документації;

забезпечення обстеження об’єктів культурної спадщини та оренди автотранспорту;

розроблення науково-проєктної документації щодо визначення меж і режимів використання території пам’ятки;

розроблення науково-проєктної документації щодо визначення меж і режимів використання зон охорони пам’яток;

розроблення проєктів технічної документації із землеустрою щодо організації і встановлення меж територій пам’яток культурної спадщини;

створення та видання порайонних збірок за матеріалами Харківського тому «Звід пам’яток історії та культури України»;

видання наукових збірок у сфері охорони культурної спадщини;

облаштування туристично-мистецького ХАБу креативних індустрій та його мережі в громадах;

встановлення цифрових туристичних інформаційних боксів (сенсорних туристично-інформаційних кіосків) у зонах активності туристів (із попереднім виготовленням інформаційного наповнення);

виготовлення (чи оновлення) й встановлення дорожніх вказівників до основних туристично-екскурсійних об’єктів та утримання (оновлення в разі пошкоджень) зазначених об’єктів дорожньої інфраструктури;

облаштування туристичних об’єктів (установлення вивісок із назвою об’єкта, інформаційних стендів з актуальною інформацією про туристичний потенціал населених пунктів і громад, інформаційних табличок з QR-кодом, білбордів, сіті-лайтів, лайт-боксів, сміттєвих боксів, велопарковок, фотозон, місць для стоянок і короткочасних зупинок туристично-екскурсійних автобусів та автотуристів, зон відпочинку, оглядових майданчиків, фотозон тощо) та маркування екскурсійних і туристичних маршрутів;

пристосування туристичних об’єктів для організації відвідування особами з інвалідністю (пандуси, тактильна навігація, макети туристичних визначних пам'яток тощо);

наповнення, удосконалення, підтримка та просування туристичного сайту і соціальних дайджестів «Харківщина туристична». Оптимізація пошукової системи в Інтернет, запуск медійного і таргетованого піару тощо. Підтримка цифрових продуктів;

створення мультимедійної продукції щодо туристичного потенціалу Харківщини та його демонстрація (у тому числі іноземними мовами): відеороликів, відеофільмів, 3D-турів, відео-360°, аудіогідів, відеогідів тощо;

забезпечення розроблення та поширення рекламно-інформаційної та сувенірної продукції про туристичний потенціал Харківщини, у тому числі іноземними мовами та абеткою Брайля;

поширення інформації щодо туристичної привабливості Харківщини через зовнішню рекламу на території м. Харкова, Харківської області, інших регіонів України, за кордоном;

створення інтерактивної мапи безпеки у мобільному додатку;

видання та розповсюдження методичних довідників («Безпека подорожей», «Перспективи розвитку туризму на Харківщині» та ін.);

обстеження туристичних об’єктів, маршрутів, територій та рекреацій щодо мінної безпеки та інших загроз життю туриста;

розміщення в місцях туристичної привабливості Харківської області контактних даних місцевих правоохоронних, рятувальних органів, закладів охорони здоров’я, органів державної влади тощо;

участь у регіональних, всеукраїнських, міжнародних галузевих заходах (виставках-ярмарках, форумах, семінарах, конференціях, салонах, інфотурах тощо);

організація й проведення семінарів, тренінгів, майстер-класів, курсів, засідань у форматі «круглий стіл», конференцій на туристичну тематику;

проведення тематичних заходів психоемоційного розвантаження із акцентом на внутрішній туризм;

розроблення патріотичних екскурсійних маршрутів у межах проєкту «Тури Перемоги Харківщиною», «Тури пам’яті»;

організація та проведення обласного молодіжного конкурсу на кращу екскурсію «Відкриваймо Харківщину»;

проведення добровільної категоризації садиб сільського туризму в громадах Харківської області.

Фінансове забезпечення реалізації Програми

Джерелами фінансування Програми є кошти обласного бюджету в межах його фінансових можливостей, бюджетів територіальних громад (за згодою), а також інших джерел, не заборонених чинним законодавством України.

Фінансування Програми здійснюється з урахуванням залученої фінансової та технічної допомоги, яку надають Україні міжнародні організації, а також іноземні країни. Технічна допомога може бути залучена у формі експертної допомоги, необхідних матеріальних ресурсів або коштів, виділених на цільові потреби.

Обсяг видатків, необхідних для реалізації Програми, визначається щороку під час формування обласного бюджету та бюджетів територіальних громад (за їхньої згоди) на відповідний рік, з урахуванням реальних можливостей.

Програму передбачено реалізувати за 5 років, у період з 2024 року по 2028 рік включно.

Етапність виконання Програми визначається обласною державною (військовою) адміністрацією, ураховуючи фінансові можливості обласного бюджету та бюджетів територіальних громад (за їхньої згоди).

5. Ключові показники результативності Програми

Ключовими показниками результативності є:

надання культурного продукту населенню;

поповнення бібліотечних фондів;

покращення матеріально-технічної бази закладів культури області;

поповнення Державного реєстру нерухомих пам’яток культурної спадщини;

інвентаризація (дослідження) об’єктів культурної спадщини;

створення та оновлення облікової документації на об’єкти культурної спадщини;

створення нових експозицій, із застосуванням сучасних мультимедійних та інформаційно-комунікаційних технологій у музеях області;

затвердження науково-проєктної документації щодо визначення меж і режимів використання територій та зон охорони пам’яток;

збільшення кількості туристів та екскурсантів;

популяризація туристичного потенціалу Харківської області.

6. Очікувані результати від реалізації Програми

Результатом реалізації Програми стане підвищення якості та доступності всіх видів культурних послуг населенню не нижче мінімальних стандартів

забезпечення громадян культурними послугами, забезпечення свободи творчості та форм культурного самовираження громадян, а також забезпечення прав громадян у сфері культури, зокрема:

створення умов для творчого розвитку особистості, підвищення культурного рівня та естетичного виховання населення шляхом забезпечення права громадян провадити творчу діяльність на професійній та/або аматорській основі;

збереження культурної спадщини та культурних цінностей як основи національної культури, популяризація нематеріальної культурної спадщини як невід'ємної ознаки ідентичності національної культури;

забезпечення права громадян на доступ до культурних цінностей шляхом ознайомлення з музейними колекціями, користування фондами бібліотек, створення та поповнення електронних каталогів, державних реєстрів;

забезпечення права громадян на здобуття мистецької освіти початкового та фахового передвищого рівнів, підвищення професійної компетенції працівників закладів культури області;

збереження державної частини музейного фонду України;

збереження об'єктів культурної спадщини;

створення якісного туристичного продукту, здатного максимально задовольнити потреби мешканців області, розширення переліку туристичних та туристично-інформаційних послуг;

підтримання та покращення позитивного іміджу Харківської області.

7. Координація роботи і контроль за реалізацією Програми

Організаційне забезпечення виконання Програми покладається на Харківську обласну державну (військову) адміністрацію.

Координація дій щодо виконання заходів Програми покладається на Департамент культури і туризму Харківської обласної державної (військової) адміністрації, структурні підрозділи Харківської обласної державної (військової) адміністрації та інших визначених виконавців.

Контроль за виконанням Програми здійснює Харківська обласна рада.

Департамент культури і туризму Харківської обласної державної (військової) адміністрації щокварталу, до 25 числа місяця, наступного за звітним, надає до Харківської обласної ради звіти про результати виконання Програми за формою, визначеною у додатку 5 до Порядку розроблення обласних цільових програм, здійснення моніторингу, контролю та надання звітності про їхнє виконання, затвердженого рішенням обласної ради від 23 вересня 2021 року № 218-VIII.